

ВІДГУК

рецензента на дисертаційну роботу Нестеренка Юрія Євгеновича
«Управління сталим розвитком сільськогосподарського
землекористування», подану на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та
адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, реформування земельних відносин, цифровізації системи державного управління та необхідності післявоєнного відновлення аграрного сектору питання забезпечення сталого використання земельних ресурсів набувають особливої наукової й практичної значущості. Земельні ресурси є основою функціонування аграрного виробництва, визначають рівень продовольчої безпеки держави, інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва та екологічну стійкість сільських територій. Саме тому удосконалення механізмів управління сільськогосподарським землекористуванням є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної науки менеджменту.

Актуальність дослідження істотно посилюється впливом нових викликів, пов'язаних із деградацією ґрунтів, зміною клімату, трансформацією структури аграрного виробництва, розвитком ринку земель сільськогосподарського призначення та необхідністю гармонізації національної системи управління земельними ресурсами з європейськими підходами до сталого розвитку. За цих умов ефективне управління землекористуванням потребує комплексного поєднання економічних, екологічних, організаційних та інформаційних інструментів, що забезпечують довгострокове збереження продуктивного потенціалу земель.

У цьому контексті дисертаційна робота Нестеренка Юрія Євгеновича є своєчасною та відповідає сучасним потребам розвитку аграрної економіки і системи управління земельними ресурсами. Автором здійснено комплексне

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи має підтвердити дослідження теоретичних, методичних і прикладних аспектів управління сільськогосподарським землекористуванням, що сформульовані автором наукові положення, висновки та сталим розвитком сільськогосподарського землекористування, результатом якого стало формування цілісної системи організаційно-економічних рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання земельного потенціалу.

Важливою перевагою дисертації є її практична спрямованість. Запропоновані автором методичні підходи до комплексного оцінювання ефективності землекористування, цифрового моніторингу земельних ресурсів, стратегічного планування та організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку можуть бути використані у діяльності аграрних підприємств, територіальних громад, органів державної влади та місцевого самоврядування. Це свідчить про високий рівень практичної орієнтації проведеного дослідження та його відповідність сучасним потребам розвитку системи управління земельними ресурсами.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету. Основні положення роботи узгоджуються з пріоритетними напрямками розвитку економічної науки та присвячені вирішенню актуальних проблем управління ресурсним потенціалом, розвитку підприємницької діяльності та забезпечення сталого функціонування аграрного сектору.

Тематика дисертації органічно інтегрується у сучасні наукові дослідження, пов'язані з удосконаленням системи управління земельними ресурсами, цифровою трансформацією аграрного виробництва, розвитком екологічно збалансованого землекористування та підвищенням ефективності використання природно-ресурсного потенціалу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що сформульовані автором наукові положення, висновки та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та підтверджуються результатами проведених досліджень.

Автором використано сучасний комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, серед яких системний підхід, економіко-статистичний аналіз, методи порівняння, економіко-математичного моделювання, прогнозування, графічної інтерпретації результатів, а також методи комплексного оцінювання ефективності використання земельних ресурсів. Їх застосування забезпечило належний рівень достовірності отриманих результатів і дозволило комплексно дослідити проблематику управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування.

Інформаційну основу дисертації становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали діяльності аграрних підприємств та результати власних досліджень автора.

Позитивно характеризує дисертацію її чітка логічна побудова. Теоретичні положення послідовно трансформуються в аналітичні дослідження, а результати проведеного аналізу стають підґрунтям для розроблення організаційно-економічних механізмів удосконалення управління землекористуванням. Така структура забезпечує внутрішню цілісність роботи та свідчить про системний характер проведеного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретико-методичних положень управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування та обґрунтуванні комплексу організаційно-економічних

рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання земельних ресурсів у сучасних умовах.

До найбільш вагомих результатів дослідження слід віднести удосконалення концептуальних засад стратегічного управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування, розвиток методичного підходу до комплексного оцінювання ефективності використання земельних ресурсів, розроблення організаційно-економічного механізму забезпечення сталого землекористування та обґрунтування практичних напрямів використання цифрових технологій у системі управління земельними ресурсами.

Важливим науковим результатом є комплексне поєднання економічних, екологічних, організаційних та інформаційних складових управління, що дозволило сформувати сучасну модель стратегічного розвитку сільськогосподарського землекористування, орієнтовану на забезпечення довгострокової ефективності та екологічної збалансованості використання земельного потенціалу.

Заслугує позитивної оцінки те, що автор не обмежується удосконаленням окремих елементів системи управління, а пропонує їх інтеграцію у цілісний організаційно-економічний механізм, орієнтований на забезпечення стратегічної результативності використання земельних ресурсів. Наукова новизна роботи проявляється також у поєднанні традиційних інструментів менеджменту із сучасними цифровими технологіями моніторингу земельних ресурсів, що відповідає сучасним тенденціям розвитку аграрної науки.

Важливо, що запропоновані автором наукові положення не мають декларативного характеру. Більшість із них доведені до рівня практичних рекомендацій, апробовані та підтверджені результатами прикладних досліджень, що істотно підвищує їх практичну значущість.

Практичне значення результатів дослідження

Практична цінність дисертаційної роботи визначається тим, що запропоновані автором наукові положення доведено до рівня конкретних методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування.

Особливий інтерес становить удосконалений методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності використання земельних ресурсів, який дає можливість здійснювати інтегральну оцінку економічних, екологічних, соціальних та управлінських результатів функціонування системи землекористування. Запропонований підхід може бути використаний під час проведення аналітичних досліджень, визначення резервів підвищення ефективності використання земельних ресурсів, формування стратегічних програм розвитку аграрних підприємств та прийняття управлінських рішень.

Практичного значення набувають також розроблені автором організаційно-економічний механізм управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування, цифрові рішення щодо інформаційно-аналітичного забезпечення управління земельними ресурсами, економіко-математична модель оптимізації землекористування та рекомендації щодо розвитку органічного виробництва.

Отримані результати можуть бути використані в діяльності сільськогосподарських підприємств, органів місцевого самоврядування, територіальних громад, структурних підрозділів органів державної влади, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін, пов'язаних із менеджментом, управлінням земельними ресурсами, економікою природокористування та сталим розвитком.

Практичну цінність мають також запропоновані рекомендації щодо використання сучасних цифрових технологій у процесі управління земельними ресурсами, розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення, формування системи моніторингу стану земель та підтримки прийняття управлінських рішень. Їх використання сприятиме підвищенню ефективності

функціонування аграрних підприємств, територіальних громад та органів публічного управління.

Оцінка змісту дисертаційної роботи

Структура дисертаційної роботи є логічною, послідовною та повною мірою відповідає поставленій меті й завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Послідовність викладу матеріалу забезпечує цілісне сприйняття досліджуваної проблематики та демонструє системний підхід автора до її вирішення.

У першому розділі дисертації досліджено теоретико-методичні засади управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування. Автором проаналізовано сучасні наукові підходи до трактування категорій «землекористування», «сталий розвиток», «управління земельними ресурсами», розкрито інституційні передумови функціонування сучасної системи землекористування, узагальнено наукові підходи до формування організаційно-економічних механізмів управління.

Позитивної оцінки заслуговує запропонований автором підхід до розгляду землекористування як багатофункціональної системи, у якій економічні результати господарювання тісно пов'язані зі станом природного середовища, якістю управління, рівнем технологічного розвитку та ефективністю використання ресурсного потенціалу. Важливим результатом першого розділу є удосконалення методичного підходу до комплексного оцінювання ефективності сталого землекористування, що стало теоретичною основою подальших досліджень.

Другий розділ присвячений комплексному аналізу сучасного стану сільськогосподарського землекористування та оцінюванню ефективності використання земельних ресурсів. Автором досліджено тенденції розвитку земельного фонду, здійснено аналіз структури сільськогосподарських угідь, проведено оцінку економічної ефективності діяльності аграрних підприємств

та визначено основні чинники, що впливають на результативність використання земельного потенціалу.

Позитивною особливістю розділу є використання значного обсягу статистичних матеріалів та сучасного аналітичного інструментарію. Автор не обмежується описом статистичних показників, а здійснює комплексне оцінювання ефективності землекористування, визначає основні проблеми розвитку галузі та обґрунтовує необхідність удосконалення існуючих механізмів управління.

Практичний інтерес становить проведена інтегральна оцінка сталості землекористування, яка дозволяє комплексно оцінити рівень використання земельних ресурсів та визначити напрями підвищення ефективності їх використання.

У третьому розділі дисертації запропоновано комплекс практичних заходів щодо вдосконалення системи управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування. Саме в цьому розділі найбільш повно розкривається особистий внесок автора у розвиток досліджуваної проблематики. Результати третього розділу найбільшою мірою визначають наукову новизну дисертаційної роботи та підтверджують здатність здобувача самостійно вирішувати складні науково-прикладні завдання у сфері управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування.

Заслужують позитивної оцінки розроблені автором концептуальні положення стратегічного управління, організаційно-економічний механізм забезпечення сталого землекористування, цифрові проєкти інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами, економіко-математична модель оптимізації використання земель та рекомендації щодо розвитку органічного виробництва.

Особливо слід відзначити прагнення автора інтегрувати сучасні цифрові технології, геоінформаційні системи, дистанційний моніторинг земельних ресурсів та інструменти стратегічного менеджменту в єдину систему підтримки прийняття управлінських рішень. Це суттєво підвищує

практичну цінність проведеного дослідження та відповідає сучасним тенденціям цифрової трансформації аграрного сектору.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Нестеренка Юрія Євгеновича, відзначаючи її актуальність, високий рівень теоретичного опрацювання, практичну спрямованість та належний ступінь обґрунтованості отриманих результатів, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження і побажання, які мають рекомендаційний характер та можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

1. Запропонований у дисертації методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності сталого сільськогосподарського землекористування є достатньо обґрунтованим і характеризується високою практичною цінністю. Разом із тим доцільно було б більш детально висвітлити процедуру формування вагових коефіцієнтів окремих груп показників та обґрунтувати можливість їх адаптації залежно від особливостей функціонування різних категорій сільськогосподарських підприємств.

2. Значну увагу в роботі приділено питанням цифровізації управління земельними ресурсами. Водночас більш повного висвітлення, на наш погляд, потребують організаційні механізми інтеграції запропонованих цифрових рішень із Державним земельним кадастром, геоінформаційними сервісами та іншими інформаційними ресурсами, які використовуються у сфері управління земельними відносинами.

3. Аналітичне дослідження виконано на прикладі Полтавської області, що є достатньо обґрунтованим. Разом із тим проведення порівняльного аналізу із регіонами України, які характеризуються іншими природно-кліматичними умовами та спеціалізацією аграрного виробництва, дозволило б ширше підтвердити універсальність запропонованих автором методичних положень та практичних рекомендацій.

4. Запропонований організаційно-економічний механізм управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування є логічно

побудованим і практично орієнтованим. Водночас окремі його елементи могли б бути доповнені більш детальним економічним обґрунтуванням витрат на реалізацію запропонованих заходів та оцінкою очікуваного соціально-економічного ефекту від їх упровадження.

5. У роботі комплексно досліджено питання забезпечення екологічної складової сталого розвитку землекористування. Разом із тим доцільно було б більш детально розглянути можливості використання сучасних технологій дистанційного зондування Землі, безпілотних літальних апаратів та автоматизованих систем моніторингу для оперативного контролю за станом земельних ресурсів і підтримки процесу прийняття управлінських рішень.

6. У роботі сформовано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування. Водночас перспективним напрямом подальших досліджень може стати розроблення методичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності впровадження запропонованих управлінських рішень у діяльність територіальних громад та різних організаційно-правових форм господарювання.

Наведені зауваження не мають принципового характеру, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та можуть бути враховані автором у процесі подальших наукових досліджень.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Нестеренка Юрія Євгеновича «Управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій з управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що дисертація характеризується актуальністю теми, належним рівнем наукової новизни, достатньою обґрунтованістю сформульованих положень і

висновків, логічною структурою, комплексним використанням сучасних методів дослідження та практичною спрямованістю одержаних результатів. Поставлена мета досягнута, визначені завдання виконані, а отримані результати мають теоретичне і практичне значення для розвитку науки менеджменту та вдосконалення системи управління земельними ресурсами.

Наукові положення, висновки та рекомендації автора є достатньо аргументованими, пройшли необхідну апробацію, знайшли відображення у наукових публікаціях та можуть бути використані в діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, сільськогосподарських підприємств, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Вважаю, що дисертаційна робота Нестеренка Юрія Євгеновича «Управління сталим розвитком сільськогосподарського землекористування» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному і методичному рівнях, за актуальністю, ступенем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів, їх достовірністю та обґрунтованістю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, а її автор – Нестеренко Юрій Євгенович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Кандидат економічних наук,
доцент кафедри
управління земельними ресурсами,
геодезії та кадастру ДБТУ

Альона РЯСНЯНСЬКА